

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

روزه گرفتن ده روز اول ماه ذی الحِجَّه

(ترجمه)

به رشید الرضی

پرسش:

السلام علیکم ورحمت الله و برکاته!

شیخ بزرگوار و گران قدر؛ الله سبحانه و تعالی شما را در حفظ و امان خود داشته باشد!

پرسشی دارم پیرامون حکم روزه گرفتن ده روز اول ماه ذی الحِجَّه، که آیا مستحب است و از اعمال نیکو شمرده می شود، یا این که بدعت بوده و از رسول الله صلی الله علیه و سلم ثابت نیست؟ زیرا چند حدیثی را مربوط به این مسأله خوانده ام که ظاهراً متناقض است، امید است بنده را در روشنائی قرار دهید؟

پاسخ

وعلیکم السلام ورحمت الله و برکاته!

در رابطه با روزه گرفتن روزهای اول ماه ذی الحِجَّه الی روز نهم و خاصتاً روز نهم که عرفه است، احادیثی وارد گردیده... هم چنان راجع به فضیلت اعمال صالحه در ده روز اول ذی الحجه احادیثی موجود است و نیز روایتی از أم المؤمنین عائشه رضی الله عنها وارد شده که رسول الله صلی الله علیه و سلم را در این ده روز روه دار ندیده است... إن شاء الله اکنون آن احادیث را ذکر نموده و بعد جمع میان آن ها را بیان می کنیم:

اول: بررسی احادیث در موضوع روزه گرفتن نه روز اول ماه ذی الحِجَّه:

1- روزه گرفتن نه روز اول از ماه ذی الحِجَّه، که عرفه نیز در آن شامل است:

- در صحیح مسلم از ابوقتاده انصاری رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و سلم در جواب حضرت عمر رضی الله عنه فرمود:

«ثَلَاثٌ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَرَمَضَانَ إِلَى رَمَضَانَ، صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ، وَصِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ»

ترجمه: روزه سه روز از هرماه، رمضان تا رمضان روزه گرفتن مکمل سال است، روزه گرفتن روز عرفه امیدوارم که الله (سبحانه و تعالی) توسط آن گناهان یک سال قبل و یک سال بعد آن را معاف نماید و روزه گرفتن روز عاشوراء امیدوارم که گناهان سال قبلی را کفاره شود.

- هم‌چنان در صحیح مسلم از ابوقتاده انصاری رضی الله عنه روایت است که گفت: از رسول الله صلی الله علیه وسلم روزه گرفتن روز عرفه پرسیده شده، در جواب فرمود:

«يُكْفَرُ السَّنَةُ الْمَاضِيَةَ وَالْبَاقِيَةَ»

ترجمه: کفارہ گناهان یک سال قبل و یک سال بعد را دارا می‌باشد.

- در مسند احمد از هنیده بن خالد از همسرش و او از بعضی همسران پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت نموده که گفتند:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ تِسْعَ ذِي الْحِجَّةِ» (رواه بیهقی و ابوداود)

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه وسلم روز نهم ذی الحجّه را روزه می‌گرفت.

2- عمل صالح در این ده روز ذی الحجّه:

- در صحیح بخاری از سعید بن جبیر و از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود:

«مَا الْعَمَلُ فِي أَيَّامٍ أَفْضَلَ مِنْهَا فِي هَذِهِ؟» قَالُوا: «وَلَا الْجِهَادُ؟» قَالَ: «وَلَا الْجِهَادُ، إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ يُخَاطِرُ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ، فَلَمْ يَرْجِعْ بِشَيْءٍ»

ترجمه: هیچ عملی در ایام سال بهتر از این ده روز نیست! پرسیدند: حتی جهاد؟ فرمود: جهاد نیز با اعمال نیک در این روزها برابری کرده نمی‌تواند، مگر مردی که با جان و مال خود در جهاد فی سبیل الله بیرون شود و هیچ چیزی را برنگرداند.

- امام بیهقی در سنن الکبری از سعید بن جبیر و از ابن عباس رضی الله عنهما روایت نموده که رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت فرمود:

«مَا الْعَمَلُ فِي أَيَّامٍ أَفْضَلَ مِنْهُ فِي عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ: «وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ: «وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يَرْجِعُ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ» (وآخرجه ابن حبان فی صحیحہ)

ترجمه: هیچ عملی در روزهای سال بهتر از عمل در ده روز ذی الحجّه نیست، گفتند: ای رسول الله صلی الله علیه وسلم، حتی جهاد در راه الله؟ فرمود: حتی جهاد در راه الله؛ مگر مردی که با مال و جان خود در راه الله بیرون رود، سپس هیچ چیزی را برنگرداند.

3- حدیث أم المؤمنین عائشه رضی الله عنها:

در صحیح مسلم از اسود و از عائشه رضی الله عنهما روایت است که گفت:

«مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَائِماً فِي الْعَشْرِ قَطُّ»

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه وسلم را هرگز ندیدم که در ده روز روزه گرفته باشد.

دوم: جمع میان احادیث و دلائل فوق

احادیث اول واضح می سازد که رسول الله صلی الله علیه وسلم نه روز اول ماه ذی الحجه؛ به ویژه روز نهم را روزه می گرفت...

احادیث دوم فضیلت عمل صالح در ده روز اول ذی الحجه را واضح می سازد...

و حدیث عائشه رضی الله عنها می گوید که او رسول الله صلی الله علیه وسلم را در ده روز اول ذی الحجه روزه دار ندیده است...

چنانچه در شخصیه سوم، باب تعادل و ترجیح، بند هفتم آمده است:

«هفتم: دلیل ثابت کننده ترجیح داده شده بر دلیل نفی کننده؛ هرگاه دو دلیل موجود باشد که یکی آن ها ثابت کننده یک عمل باشد و دیگرشان نفی کننده، ثابت کننده بر نفی کننده ترجیح داده می شود، به دلیل شمولیت آن به علم بیشتر، مانند خبر حضرت بلال رضی الله عنه مبنی بر این که گفته: پیامبر صلی الله علیه وسلم وارد خانه گردید و نماز ادا نمود و خبر اسامه که پیامبر صلی الله علیه وسلم وارد خانه گردیده و نماز ادا نکرد، این جا خبر بلال ترجیح داده می شود.»

بدین اساس، خبر ثابت کننده بر خبر نفی کننده ترجیح داده می شود؛ یعنی احادیثی که روزه گرفتن پیامبر صلی الله علیه وسلم را در روز عرفه و سائر نه روز اول ذی الحجه ثابت نموده، بر حدیث عائشه رضی الله عنها ترجیح داده می شود. بنابر این، روزه گرفتن نه روز اول ماه ذی الحجه و مخصوصاً روز نهم که روز عرفه است، بدعت نیست؛ بلکه اجر بزرگ و بزرگی را دارد. و الله اعلم!

امید است که همین قدر کافی باشد.

برادران عطاء بن خلیل ابوالرشته

25 ذو القعدة 1440 هـ.ق

28 جولای 2019 م